

Rušenje nemškega gospodovanja

Čas nebrzdano beži. Revija Zgodovinski časopis v zadnji številki (letnik 2013, št. 1-2) v angleščini objavlja razpravo avstrijskega zgodovinarja dr. Petra Pirkerja *Agenti SOE v Avstriji, Preganjanje, povojna integracija in spomin*.

Avtorjevo ime in obravnavana snov nas opominjata, da bi morali širšo javnost opozoriti na Pirkerjevo občudovanja vredno študijo, ki je izšla že septembra lani pod naslovom *Subversion deutscher Herrschaft, Die britische Kriegsgeheimdienst SOE und Österreich* (kar bi prosto prevedli: Rušenje nemškega gospodovanja, Britanska tajna vojna služba SOE in Avstrija). V zbirki dunajske univerze Vienna University Press je izšla pri založbi V & R Unipress v Göttingenu v Nemčiji na 583 straneh s trdo vezavo.

Dr. Peter Pirker, ki se je rodil leta 1970 v zgornji Dravski dolini, je na Dunaju diplomiral iz političnih ved in doktoriral iz zgodovine. Delati je začel kot časnikar in politolog, nato kot profesor zgodovine na dunajski univerzi ter gostujoči profesor v Londonu. Zanima se predvsem za obdobje nacistične vladavine in odpornišтва. Pri tem poglobljeno obravnava tudi problematiko, ki ji je Mladika v preteklih letih posvetila veliko pozornost zaradi junaške in tragične zgodbe »primorskih padalcev«. Gre za britanske tajne službe med vojno, njihove misije, stike s partizani, odnose med različnimi odpornišskimi skupinami v Avstriji, Sloveniji, Furlaniji.

Tako je že leta 2004 objavil prevod in obsežne komentarje spominov pripadnika britanske misije v Furlaniji *Patricka Martin-Smitha Widerstand vom Himmel* (Odpor iz neba). Leta 2010 je izšla njegova obsežna monografija *Gegen das »Dritte Reich«, Sabotage und transnationaler Widerstand in Österreich und Slowenien 1938-1940* (Proti Tretjemu rajhu, Sabotaža in transnacionalni odpor v Avstriji in Sloveniji 1938-1940). Delo, ki mu je posvečen ta zapis, je nastalo na podlagi doktorske disertacije, ki jo je zagovarjal oktobra 2009 in je prejela dve vidni nagradi. Sloni pa na raziskavah v arhivih v Avstriji, Nemčiji, Švici, Veliki Britaniji in ZDA, preučevanju obsežne, tudi slovenske literature in pogovorih s še živimi protagonisti in pričami dogodkov.

Ko obravnava oblike avstrijskega odpora proti nacizmu, Pirker predstavlja avstrijsko emigracijo v Veliki Britaniji, Švici, na Švedskem in v drugih državah, sodelovanje Avstrijcev v zavezniških tajnih službah, načrte tako socialističnih kot konservativnih avstrijskih demokratov. Veliko prostora je namenjena avstrijskim članom službe SOE, zgodnji naklonjenosti te službe obnovitvi neodvisne Avstrije in njeni misiji *Clowder*, ki je z majhnim uspehom skušala prodreti v Avstrijo iz Štajerske in Furlanije, kot je bilo v deželi sploh malo posluha za upor Hitlerju. Obravnava nadalje odnos slovenskega partijskega vodstva do teh poskusov (umor majorja *Hesketh-Pritcharda*) in partizansko gibanje na Koroškem, pri čemer ugotavlja, da so pri avstrijskem oboroženem odporu levji delež odigrali ravno slovenski partizani. Tu so še akcije *gestapa* in *abvera* in pa obsežni razdelki o povojnih pogledih avstrijske družbe na vse to. Še danes živijo negativne predstave o domačih antifašistih kot tujih agentih, dezertarjih, izdajalcih.

Ob tako strokovnem delu pa se dr. Pirker posveča tudi poljudnoznanstvenim objavam, ohranjanju spomina in pa spodbujanju demokratične zavesti, zlasti na Koroškem. Slovensko manjšinsko problematiko naravno vključuje v te dejavnosti. Ko so oktobra lani v zgornji Dravski dolini odrili spomenik žrtvam nacizma, je pri celovski založbi *Drava* v nemščini izšla nad 200 strani debela knjiga, ki sta jo uredila Pirker in *Anita Profunser* in prinaša njune ter druge zgodovinske prispevke, dokumente, ob tem pa še življenjepise žrtev s pričevanji, eseji, spomini, poezijo in prozo, ki so jim jih posvetili krajevni znani in manj znani pisci.

